

der opkom smaa Grænsespørgsmaal, ganske vist ikke af meget betydende Art, men hvis Opstaaen maaske kunde hindres ved, at man satte en lille Bestemmelse ind. Det samme gælder Menighedsraadens Forhold til de kommunale Kirkegaarde. Loven her taler noget om Menighedsraadens Forhold til Kirkegaardene, men saa vidt jeg kan skønne, har Loven ikke taget Hensyn til de Byer — og deres Tal er vistnok ikke lille —, hvor Kommunerne eje Kirkegaardene, og hvor Kommunalraadene ere vante til at tage Bestemmelse om Kirkegaardene sammen med Provstesynet og det kirkelige Tilsyn, som der findes. Det er muligt, at der ogsaa trænges til en Bestemmelse her, og der behøves vist ikke andet end en Bestemmelse om, at Menighedsraadene paa det Punkt skulle høres, førend der træffes store og afgørende Forandringer der.

Jeg sagde før, at jeg var enig med det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Borgbjerg) om, at Maalet skulde være at faa Stat og Kirke skilte ad, men jeg tror jo ganske vist, det er et Maal, der ligger noget fjernere, end det ærede Medlem maaske mener, fordi der er mange Traade, der ere knyttede i Aarhundredernes Løb, som det nok skal vise sig ikke ere saa lette at løse op, men det følger af sig selv, at naar man har den Tankegang; vil man ogsaa have, at den Lovgivning, som kommer — enten den er betydelig eller mindre betydelig —, skal pege i den Retning, man helst vil gaa. Og jeg mener, at dette Lovforslag peger fremad i den rigtige Retning. Jeg tror, det er med til at løse nogle Spørgsmaal for Øjeblikket, saaledes at Forholdene indenfor Folkekirken derigennem blive noget mere taalelige baade her og der. Og saa haaber jeg paa, at saa vil den kirkelige Udvikling og for Resten ogsaa den verdslige komme til at raade for, hvilke Lovgivnings-spørgsmaal Rigsdagen senere vil komme til, og det er min Hovedgrund til at være enig med ham og Kultusministeren om, at vi ikke skulle have en kirkelig Forfatning i samlet Form. Jeg tror, jeg vil komme til at begrunde det paa en noget anden Maade, end det hidtil er gjort. I tidligere Tid var det nemlig den kirkelige Kultur, som prægede vort Folk. Det danske Folk har aldrig været kristeligt i sin Helhed, og det er det heller ikke i Dag, og det skulle vi sige højt og lydt. Derimod har det danske Folk i mange Aarhundreder været præget af den kirkelige Kultur og Tankegang. Men det gælder ikke i saa høj Grad i Dag. Der er i en ikke saa kort Aarrække vokset en verdslig — eller kald det en hedensk —

Kultur op, som har sine Rødder i andre Kildevæld, end den kirkelige Kultur har, og det hvad enten man tager den evangelisk-lutherske eller en hvilken som helst anden Konfession. Der er selvfølgelig i Øjeblikket noget af en Kamp mellem disse to Kulturer om, hvem der vil erobre Folkets Sind. Jeg forstaaer derfor ikke ganske, det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds (Borgbjerg), der slog sig indigneret for sit Bryst og sagde, at nogle havde været saa nederdrægtige at sige om Socialdemokratiet, at det havde agiteret mod den kristne Tro, eller saadant noget. Jeg forstaaer ikke, at man gør det fra den Side. Ganske vist ved jeg godt, hvad der staar paa deres Program, at Religion er en Privatsag, men der staar nu en Gang saa mange Ting i Programmer, og jeg er egentlig talt ikke saa imponeret af, hvad der staar der. Det, jeg bryder mig om, er, hvordan de udføre de Tanker, der ere udtrykte i deres Program, og det tror jeg ikke kan mistydes. Jeg ønsker ikke at beskyldte de Herrer for at være saa gruelige, men jeg synes, at vi maa se at faa hver Ting paa sin rette Plads. Der kan ikke være Tvivl om, at Socialdemokratiet i sin praktiske Virksomhed har været med til at bekæmpe den Kultur, der har sin Rod i den kristne Tro, og været med til at styrke den verdslige Kultur af forskellig Art. Det fremgaar med stor Tydelighed af hele Partiets Virksomhed, og det burde de være bekendt, for det er jo en ærlig og redelig Sag at holde mere af den verdslige Kultur end af den kirkelige. Det er forskellige Livsopfattelser, og saa maa vi lade disse to Livsanskuelser vise, hvilken der har den største erobrende Evne i vort Folk. Der er virkelig en Kamp, et Kappelstrøb mellem den kristne Tro og den dertil sig knyttende kirkelige Kultur og en helt anden Tankegang, som har sin Rod i en ganske anden Jordbund og delvis kæmper for andre Maal. Jeg tror ganske vist, at mange af deres humane Bestræbelser, der høre til den sidste Retning, have deres Rod i den kirkelige Jordbund, de ere ikke saa helt voksede paa hedensk Grund, som mange maaske tro. Men der er en saadan Kamp, og derfor er Tidspunktet ikke kommet til ad Lovgivningens Vej at skabe en Kirkeforfatning, vi maa vente, og om den Ventetid saa vil føre til, at der kommer en Forfatning, eller om man vil opgve den Tanke, kunne vi ganske roligt overlade til Fremtiden.

Jeg vil rette en Misforstaaelse, som det ærede Medlem fra Hillerød (Dinesen) gjorde sig skyldig i ved Omtalen af det